

MAKTABGACHA TA'LIMDA MENEJMENTNING TURLI YONDASHUVLARI ASOSIDA TALABALARNING BOSHQARUV METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH MODEL

M.B.Astanakulova

**Termiz Davlat Pedagogika Instituti Maktabgacha ta'lim
fakulteti o'qituvchisi**

M.Farxodova

**Termiz Davlat Pedagogika Instituti Maktabgacha ta'lim
fakulteti talabasi**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10633557>

Annotatsiya

Maktabgacha ta'limda "Menejment" fanini o'qitish metodikasining asosiy maqsadi talabalar tomonidan aniq boshqariladigan ob'ektning raqobatbardoshligini ta'minlashning majmuaviy tizimi sifatida menejment ta'limotining ilmiy tamoyillari va usullarini egallash, ularni amalda joriy etish uchun kerakli ko'nikmalarni mustahkamlashdan iboratdir.

Unumdorlik ko'rsatkichi bo'yicha menejment - bu samarali boshqaruv deganidir. Barqaror yuqori unumdorlikni ta'minlash barcha menejment vazifalari va biriktiruvchi jarayon - kommunikatsiya, qaror qabul qilish va peshqadamlikni ta'minlashga taalluqlidir. Korxonaga o'zaro bir-biriga bog'liq unsurlardan iborat tizim nuqtai nazaridan qarash zarur. Tashkilot unsurlari hamda tashkilotning tashqi muhit bilan bir-biriga juda bog'liqligi tufayli muammolar oson va tez hal etiladi. Boshqa tashkiliy muammolar kabi kelajakda unumdorlikni oshirish muammosi ham majmuviy yondashuvni talab qiladi.

Unumdorlikka ham tashqi muhitning, ham tizim o'zgarish jarayonining turli omillari tasir etadi. Bu omillar bir-biriga ta'sir etishi sababli, unumdorlikni oshirishning o'zgarmas (yagona) yo'li mavjud bo'lmaydi. Unumdorlikni oshirishga qaratilgan ko'plab urinishlar korxonalar rahbarlari o'z harakatlari natijasini ko'ra bilmaganliklari sababli muvaffaqiyatsizlikka uchraydi. O'z korxonasi unumdorligiga baho berishda eng ko'p yo'l qo'yiladigan xato sifatga e'tibor bermay faqat ishlab chiqarish hajmi ko'rsatmalarini hisobga olishdir. So'nggi yillarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritayotgan korxonalar tajribasi sifat xarajatlar majmuining muhim unsuri ekanligini namoyon qilmoqda.

Yuqori sifat sotish mumkin bo'lgan mahsulot hajmining ortishi, xaridorlar tom onidan qaytariladigan mahsulot miqdori va kafolatli ta'mirlash hajmining qisqarishi hisobiga xarajatlar kamayishiga olib keladi. Natijada kompaniya o'z raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatini kengaytirishga sarflash uchun qo'yimcha mablag'ga ega bo'ladi. Yuqori sifat sotuv hajmini oshiradi, ishlab chiqarish ko'lamini kengaytirishga, foydani ko'paytirishga imkon yaratadi. Butlovchi qism larning sifatli bo'lmasligi butun mahsulot sifatiga ta'sir ko'rsatadi.

Korxonalar o'zaro bog'liq bo'lgani sababli biror bir asosiy mahsulotning sifatsiz bo'lishi ko'pchilik tarmoqlarda unumdorlik pasayishiga olib keladi. Davlat apparatidagi past unumdorlik soliqlarning katta bo'lishiga, natijada iqsodiyot samaradorligini oshirishga sarf qilinishi mumkin bo'lgan mablag'larning qisqarishiga olib keladi. Atrof-muhit ifloslanishi darajasini kamaytirish, ish joyi sanitariya xolatini yaxshilash va korxona ishchilari sog'lig'ini himoya qilish uchun korxonalar qimmat uskunalari (masalan, tutun tutgichlar) sotib olishlari kerak, bu esa xarajatlar ko'payishiga olib keladi. Istiqbolda atrof-muhitni yaxshilash va m

ehnatni muhofoza qilish ish vaqtini taqsim lashga va natijada m ehnat unumdorligi ortishiga olib keladi. Mehnat unumdorligiga ta'sir etuvchi muhim omil – korxonaning menejment ilmiga ega bo'lishidir. Korxona unumli ishlashi uchun menejment tizimini takomillashtirish zarur. O'sib borayotgan raqobat sharoitida rahbariyat nega maqbul bo'lgan qarorlar bugungi kunga to'g'ri kelmasligini bilishi lozim.

Menejmentning ilmiy fan kabi rivoji birin-ketin oldinga qo'yilgan qator qadamlardan iborat bo'lmagan. To'g'risi, bu - ko'pincha birbiriga mos bo'lgan bir necha yondashuvlar edi. Menejment obyektlari - bu texnika ham, insonlar ham edi. Demak, menejment nazariyasidagi muvaffaqiyatlar menejment bilan bog'liq bo'lgan matematika, muhandislik fanlari, psixologiya, sotsiologiya va antropologiya kabi boshqa sohalaridagi muvaffaqiyatlarga bog'liq edi. Bu bilim sohalarining rivojlanishiga qarab, menejment sohasidagi tadqiqotchilar, nazariyachilar va amaliyotchilar tashkilotlarning muvaffaqiyatiga ta'sir qilgan omillar to'g'risida ko'proq bilib borishgan. Mutaxassislar bu ilmlar nega oldingi nazariyalar amaliyotdagi tekshiruvlarga bardosh bera olmaganligini tushunishga hamda menejmentga yangicha yondashuvlar topishga yordam bergan. Shu bilan bir paytda dunyo tez o'zgarishlar sahnasi bo'lib qolgan. Borgan sari ilmiy-texnik yangiliklar tez-tez va ma'noli bo'la bordi hamda hukumatlar biznesga o'z munosabatlarini qat'iyroq bildirishni boshladilar. Shu va boshqa omillar menejment tafakkuri vakillarini tashkilotga nisbatan tashqi aloqalar borligini chuqurroq aniqlashga majbur etdi. Shu maqsad uchun yangi yondashuvlar ishlab chiqildi.

Hozirgi paytda menejment nazariyasi va amaliyoti rivojlanishiga jiddiy hissa qo'shgan to'rtta muhim yondashuv ma'lum:

1. Ilmiy menejment yondashuvi (Miqdoriy usullar nuqtai nazaridan yondashuv).
2. Ma'muriy yondashuv (Insoniy munosabatlar nuqtai nazaridan yondashuv).
3. Tartibli yondashuv (Axloq haqidagi fan nuqtai nazaridan yondashuv).
4. Vaziyatli yondashuv (Menejmentga jarayon kabi yondashuv).

Menejmentda har xil maktablarni ajratish nuqtai nazaridanyondashuv aslida to'rtta har xil qarashlarni o'z ichiga oladi. Bu yerda menejment to'rt xil nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi. Bu ilmiy menejment, ma'muriy menejment, insoniy munosabatlar va axloq haqidagi fan hamda menejment ilmi yoki miqdoriy usullar maktablaridir.

References:

1. Buriboyevna A. M. Conditions For Planning The Educational Process In A Preschool Institution With Compensatory Groups //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 70-77.
2. Buriboyevna A. M. Recommendations for Improving the Quality of Preschool Education through an Assessment System //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 5. – C. 297-304.
3. Astanakulova M., Shahina J. TA'LIMDA BOSHQARUV FAOLIYATI VA MENEJMENTNING IJTIMOY OMILLARI //Journal of new century innovations. – 2023. – T. 28. – №. 5. – C. 73-78.
4. Astanaqulova M. B. MENEJMENT ILMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 111-113.
5. Astanakulova , M. B., & Jabborova , S. (2023). TA'LIM MENEJMENTI – BOSHQARUV SAN'ATI SIFATIDA. Educational Research in Universal Sciences, 2(10), 224–226. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3847>

6. Astanaqulova, M. B. (2023). MENEJMENT ILMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 111–113. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3709>
7. Astanaqulova, M. B. (2023). MENEJMENTNING KELAJAKKA YO'NALTIRILGANLIGI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 95–98. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3705>
8. Астанақұлова М. Б. ЭКОЛОГИК ЎЙИНЛАР ОРҚАЛИ МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРНИНГ КОГНИТИВ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.10>.
9. Астанақұлова Манзура Бўрибоевна, Мактабгача таълим назарияси кафедраси ўқитувчиси, Термиз давлат педагогика институти //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2022. – №. 10. – С. 220-224.
10. Manzura A. IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING THE SUBJECT OF PRESCHOOL EDUCATION MANAGEMENT //Open Access Repository. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 561-567.

